

CUMHURİYET’İN IŞIĞINDA ÂŞIK KUL SEMAÎ ŞİİRLERİ*

THE POEMS OF ÂŞIK KUL SEMAÎ IN THE LIGHT OF THE REPUBLIC

Seda GEDİK**

Öz

Âşık Kul Semaî mahlasıyla bilinen Muharrem Oylum, şiirlerinde yaşadığı Cumhuriyet Dönemi’nin toplumsal, kültürel ve siyasal dönüşümlerine duyarlı bir sanat anlayışı geliştirmiştir. Kul Semaî, şiirlerinde bireysel duyguların yanı sıra toplumsal sorumluluklara da yer vermiş, Atatürk ilke ve inkılaplarını, vatan sevgisini, üretim odaklı kalkınmayı ve toplumsal eşitlik düşüncesini ön plana çıkarmıştır. Âşığın Deme Ellere Ellere, Ah Kardeşim Ah, Birliğe Çağrı, Yirminci Asır İnsanlarına, Biri Hacı Bektaş Biri Atatürk ve Atatürk gibi şiirlerinde cumhuriyetin sağladığı kazanımlar yüceltilmiş; halkın bilinçlenmesi, birlik ve beraberlik içinde hareket etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Aynı zamanda bu şiirlerde kadınların sosyal hayata katılımı, sınıfsal adalet, eğitim ve bilimsel gelişme gibi cumhuriyetin temel değerleri, halk edebiyatı formunda etkili biçimde işlenmiştir. Bu bağlamda Âşık Kul Semaî’nin eserleri, halk edebiyatı geleneğini yaşatmakla birlikte, cumhuriyetin toplumsal dönüşüm projelerine katkı sunan ideolojik bir söylem de barındırmaktadır. Bu yönüyle Âşık Kul Semaî, sadece bir halk ozanı değil, aynı zamanda cumhuriyetin kültürel taşıyıcısı ve halkı aydınlatan bir ozan olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın amacı da cumhuriyet dönemi âşık edebiyatının önemli temsilcilerinden Âşık Kul Semaî’nin şiirlerini cumhuriyet idealleri doğrultusunda kültürel bir miras olarak incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, Âşık Kul Semaî, Âşıklık Geleneği, Âşık, Alevilik.

* Makale Gönderilme Tarihi: 25.07.2025; Kabul Tarihi 28.08.2025 ; Yayımlanma Tarihi: 15.10.2025.

**Dr., Alevi-Bektaşî Kültür ve Cemevi Başkanlığı, Alevi-Bektaşî Kültür ve Cemevi Uzmanı, e-posta: seda.gedik@ktb.gov.tr, ORCID: 0000-0003-1251-8694.

Abstract

Muharrem Oylum, known by his pen name Âşık Kul Semaî, developed an artistic approach in his poetry that was sensitive to the social, cultural, and political transformations of the Republican era in which he lived. In his poems, Kul Semaî gave place not only to individual emotions but also to social responsibilities, bringing to the forefront Atatürk's principles and reforms, love of the homeland, production-oriented development, and the idea of social equality. In poems such as *Deme Ellere Ellere*, *Ah Kardeşim Ah*, *Birlişe Çağrı*, *Yirminci Asır İnsanlarına*, *Biri Hacı Bektaş Biri Atatürk* and *Atatürk* the achievements brought by the Republic were exalted and the necessity for the people to become conscious and to act in unity and solidarity was emphasized. At the same time, in these poems, the fundamental values of the Republic, such as women's participation in social life, social justice, education, and scientific progress, were effectively treated in the form of folk literature. In this context, the works of Âşık Kul Semaî both keep alive the tradition of folk literature and also contain an ideological discourse that contributes to the Republic's projects of social transformation. In this respect, Âşık Kul Semaî is regarded not only as a folk poet but also as a cultural transmitter of the Republic and as a poet who enlightened the people. This study aims to examine the poems of Âşık Kul Semaî, one of the significant representatives of Republican-era minstrel literature, as a cultural heritage in accordance with the ideals of the Republic.

Keywords: Republic, Âşık Kul Semaî, Minstrel Tradition, Âşık, Alevism.

Giriş

Türk edebiyat tarihinde köklü bir geçmişe sahip olan âşık edebiyatı, yüzyıllar boyunca halkın duygu, düşünce ve inanç dünyasını yansıtan önemli bir kültürel miras olarak varlığını sürdürmüştür. Özellikle sözlü kültür ortamında şekillenen bu gelenek, âşıkların saz eşliğinde doğaçlama ya da yazılı olarak söyledikleri şiirlerle hem bireysel hem de toplumsal hafızayı canlı tutma işlevi görmüştür. Âşıklar, sadece sanat icra eden kişiler değil, aynı zamanda toplumun derinlerini dile getiren, halkı bilinçlendiren, yönlendiren ve onların duygu ve düşüncelerine tercüman olan köprülerdir. Dolayısıyla, onların eserleri bir yandan edebî zevki yansıtırken diğer yandan da ait oldukları dönemin sosyokültürel yapısına ayna tutar.

Türkiye’de cumhuriyetin ilanıyla birlikte toplumsal yapıda köklü bir dönüşüm süreci başlamış; eğitimden hukuka, ekonomiden kültüre kadar pek çok alanda yenilikler gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde halkı bu yeni düzenle tanıştırmak ve cumhuriyetin değerlerini geniş kitlelere benimsetme sürecinde halk edebiyatı ve dolayısıyla âşık edebiyatı da önemli bir rol üstlenmiştir. Özellikle âşıklar, Atatürk ilke ve inkılaplarının halk nezdinde içselleştirilmesi, cumhuriyetin bir yönetim biçimi olmanın ötesinde bir yaşam felsefesi olarak benimsenmesi sürecinde bir nevi halk öğreticisi işlevi görmüşlerdir. Halkla doğrudan temas hâlinde olan bu sanatçılar, şiirleri aracılığıyla yeni rejimin kazanımlarını, sosyal adalet anlayışını, eşitlik ilkesini ve çağdaşlaşma hedeflerini şiirleri aracılığıyla dile getirmişlerdir.

Cumhuriyet Dönemi’nde yetişen âşıklar arasında Âşık Kul Semaî de hem geleneksel halk şiiri anlayışını sürdüren hem de içinde bulunduğu çağın dinamiklerine duyarlı bir sanat anlayışı benimseyen önemli bir isim olarak dikkat çeker. “Âşık Kul Semaî’nin dinî, tasavvufî, Alevî-Bektaşî inanç ve geleneği, bireysel sorunlar, toplumsal sorunlar ile ekonomik ve kültürel konular üzerine yazdığı şiirleri bulunur.” (<https://tees.yesevi.edu.tr>). 1931 yılında Tokat’ın Turhal ilçesinde doğan Âşık Kul Semaî, halk kültürüne ve inanç sistemine olduğu kadar cumhuriyete, Atatürk’e ve toplumsal ilerlemeye olan bağlılığıyla da öne çıkar. Eserlerinde bireysel temaların yanı sıra toplumsal temalara da geniş yer veren şair; özellikle birlik, beraberlik, sanayileşme, üretim, sınıfsal eşitlik, kadın hakları ve halkın aydınlanması gibi temaları işlemiştir. Şiirlerinde yer alan bu temalar onun yalnızca bir halk ozanı değil, aynı zamanda cumhuriyetin kültürel ve ideolojik kazanımlarını benimsemiş bir halk aydını olduğunu ortaya koyar.

Bu çalışmada, Âşık Kul Semaî’nin şiirlerinde cumhuriyetin ve cumhuriyetin kazanımlarının nasıl yansıtıldığı örneklerle ele alınacaktır. Âşığın, *Deme Ellere Ellere*, *Ah Kardeşim Ah* ve *Birliğe Çağrı* gibi şiirleri üzerinden; cumhuriyetin getirdiği toplumsal değişimlerin şiirsel düzlemde nasıl temsil edildiği analiz edilecek, özellikle halkı bilinçlendirme ve kolektif bilinç oluşturma yönündeki işlevi üzerinde durulacaktır. Böylece, âşık edebiyatının modern Türkiye’nin inşa sürecinde nasıl bir rol üstlendiği ve bu bağlamda Âşık Kul Semaî’nin edebî ve ideolojik duruşu daha yakından incelenecektir.

1. Âşık Kul Semaî'nin Yaşadığı Dönem ve Yaşamı

Cumhuriyet Dönemi'nin önemli âşıklarından Âşık Kul Semaî, 1931 yılında Tokat ilinin Turhal ilçesine bağlı, o dönemki ismiyle Vazanya günümüzde ise Ayranpınarı olarak bilinen köyde dünyaya gelmiştir. Babası Ethem Çavuş adıyla bilinen Maruf Ethem, annesi ise Saliç Oylum'dur.

Muharrem ayında dünyaya geldiğinden kendisine Muharrem adı verilir. Âşık Kul Semaî mahlasını kullanan âşığın asıl adı Muharrem Oylum'dur. Soyadı Kanunu çıkmadan önceki sülale lakapları “Çelebiler”dir. Âşık, Muhittin Arabî sulbundan Bostankollu Hasan Halife'den zuhur etmektedir (Gedik, 2010, s. 220). Kul Semaî hem kişiliği hem de sanatıyla yaşadığı çağın ve çevrenin etkilerini eserlerinde ustalıklı yansıtmış ve bu yönüyle âşık edebiyatında önemli bir yer edinmiştir. 10 Ekim 1995 tarihinde Âşık Kul Semaî kendisi gibi âşık olan eşi Nevruza Bacı ile Niksar'dan dönerken kendi arabalarıyla trafik kazası geçirerek Hakk'a yürümüştür (Gedik, 2019, s. 159).

2. Âşık Kul Semaî'nin Âşıklığı

Kul Semaî, Alevi geleneğinin derin izlerini taşıyan ve bu geleneğin içinde yetişmiş bir sanatçıdır. Küçük yaşlardan itibaren dedelerden ve zakirlerden feyzalarak, Alevi inanç sistemi ile iç içe bir ortamda büyümüştür. Cem ritüellerine katılarak âşıklığa olan ilgisi gelişmiş ve bu yolculukta dedelerinin örneğinden ilham almıştır. Kul Semaî'nin şiirlerinde, Alevi inançlarının ve ritüellerinin güçlü bir yansıması görülmektedir. Âşık, şiirlerini öncelikle katıldığı cemlerde, sonrasında dost meclislerinde icra ederek sadece bireysel bir sanat serüveni değil, aynı zamanda Alevi geleneğini yaşatma ve aktarma adına önemli bir rol üstlenmiştir. Bu bağlamda, Kul Semaî'nin eserlerinde Alevi inanç sistemine ait temaların nasıl yer aldığı ve bu inançların şiirlerine nasıl yansıdığı, onun sanatını anlamak için önemli bir kılavuz sunmaktadır.

Alevi inancına mensup bir ailede büyüüp küçük yaşlardan itibaren katıldığı cem ritüellerinde dedelerden ve zakirlerden Alevi şiir geleneğini öğrenme fırsatı bulan bir âşık olarak geleneğin içinde yetişen (Gedik, 2019, s. 159) Âşık Kul Semaî'nin âşıklığa başlaması rüya yoluyla olmuştur.

Âşıklık geleneğinin temelini kompleks bir yapıya sahip olan rüyalar oluşturur. Çekilen maddi veya manevi sıkıntılar sonrasında kutsal kutsal kabul edilen bir mekânda uyku ile uyanıklık arasında bir pir, evliya vb. kutsal bir şahsiyet tarafından kendisine sunulan badeyi içen kişi artık âşık kimliği kazanır. Bu rüya motifi sayesinde ozanlar hem âşıklık geleneği hem de halk arasında kaybolan saygınlıklarını tekrar kazandılar (Güzel & Torun, 2003, s. 235).

Rüya yoluyla badeli bir âşık olan Âşık Kul Semaî'nin âşıklığa başlamasıyla ilgili çeşitli rivayetler bulunmakla birlikte bir anlatı da şu şekildedir:

Bir gece rüyasında Âşık Kul Semaî, bir gece rüyasında kendisinin ve amca oğlu Âşık Hüseyin Hulusi'nin bir saraya çağırıldığını görür. Sarayda gaipten bir ses gelir ve bu ses onlara pencerenin pervazında duran iki doluyu alıp içmelerini söyler. Bunun üzerine Âşık Kul Semaî

ve Âşık Hüseyin Hulusi söyleneni yapıp kadehleri alırlar. Âşık Hüseyin Hulusi kadehi hemen içerken Âşık Kul Semaî içinde hoşaf suyu benzeri bir sıvı bulunan kadehi içmek istemez ve yere döker. Bunun üzerine Âşık Kul Semaî’nin kadehi berrak bir sıvıyla dolar. Âşığın bu doluyu içip içmediği ise bir sır olarak kalır. Kendisi bu sırrı ve Ali Baba’dan aldığı ilhamı kimseye açıklayamayacağını belirterek bu konuyla ilgili sorulan sorulara Genç Abdal’ın aşağıdaki dörtlüğüyle cevap verir:

*Diyen bilmez, bilen demez bu hâli
Bildiğini deme sözün misali
Âşıklar sakladı buldu kemali
Sakla kulum beni saklayım seni*

Kul Semaî, gördüğü bu rüyadan sonra içindeki aşkın daha da arttığını ve evde bulunduğu süpürge, maşa vb. nesnelerle saz çalmaya başladığını belirtir. İçindeki saz çalma isteğiyle annesinden, babasının kendisine saz almasını söylemesini ister.

1945 yılında Hacı Bektaş evlatlarından Ali Rıza Ulusoy köylerine cem erkânını yürütmek için gelir. Köylerinde cemde âşıklık yapacak zakir bulunmadığı için Zile ilçesinin Karabalçık köyünden cem hizmeti için dört âşık gelir. Bu âşıkların cemde zakirlik yaptıklarını gören Kul Semaî’nin içindeki âşık olma arzusu daha da artar ve kapının önünde gözcülük yapan kuzeni Hüseyin’e, Ali Rıza Pir’den âşıklık almalarını söyler.

Ali Rıza Pir’in içtiği sigaranın izmaritini alarak bir odaya girerler Âşık Kul Semaî, kuzenine, "Aldığımız sigara izmaritini âşıklığa niyet ederek yutalım." der. Amca oğlu Hüseyin ise böyle bir şeyin olmayacağını belirterek itiraz eder. Buna rağmen Âşık Kul Semaî, sigara izmaritini ikiye bölerek yarısını kendisi yutar, yarısını da kuzenine yutturur. Büyük amcaları Ahmet Dede’ye bu durumu anlattıklarında amcaları da durumu Alırıza Ulusoy’a bildirir. Alırıza Ulusoy da Âşık Kul Semaî ve kuzenini huzuruna çağırır. Onlara “Hak muininiz olsun.” diye dua ederek içtiği doludan verir ve içmelerini söyler. Bu olaydan sonra Âşık Kul Semaî âşıklığa başlar ve usta bir âşık olmak için çalışır (Semaî, 1973, s. 11).

Âşık edebiyatı geleneği içinde sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte önemli role ve işleve sahip rüya motifi, Orta Asya Türk kültüründe var olan Şamanlığa giriş merasimlerinin İslamiyet ve Osmanlı kültürü altında sembolleşerek ‘Kültür Örneği Rüya Motifi’ne dönüşümüyle ortaya çıkmıştır. (Günay, 2005, s. 139).

Bu bağlamda rüya motifi, âşığın sade bir birey olmaktan çıkıp sanatçı kimliğe bürünmesinde bir dönüm noktası işlevi görür. Rüya; âşığın ilhamını aldığı, manevi bir güçle donatıldığı ve sanat yolculuğuna adım attığı anı simgeler. Genellikle bu rüyada âşık; bade içmek, pir elinden içki almak ya da bir sevgiliyle karşılaşmak gibi sembollerle karşılaşır; bu da onun artık farklı bir bilinç düzeyine eriştiğini ve halk tarafından tanınan bir sanatçıya dönüştüğünü gösterir. Rüya motifi, bu yönüyle sadece bireysel bir deneyim değil, aynı zamanda kültürel bir kabul ve sanat geleneğine giriş seremonisi niteliğindedir.

İslamiyet öncesi Türk kültüründe Şaman’ın rüyayla bilgelige ve güce ulaşması gibi, âşık da bu rüya aracılığıyla ilahi ya da mistik bir kaynaktan beslenerek söz söyleme kudretini elde eder. Böylelikle rüya hem metafiziksel bir aracı hem de âşıklık geleneğinde kuşaktan kuşağa aktarılan bir kültür örneği olarak öne çıkar.

Âşık Kul Semaî'nin yaşadığı deneyim ve anlatılan ritüeller, “badeli âşık olma”yı anlamak açısından önemli bir örnek teşkil eder. Bu kavram, halk edebiyatı ve özellikle âşıklık geleneğinde, âşık olmanın salt doğal bir yetenek ya da istekten ibaret olmadığını; belirli bir “bedel” veya “mukabele” karşılığında gerçekleşen mistik ve kültürel bir süreç olduğunu ifade eder.

Rüyada gaipten gelen sesin emriyle doluları içme, sigara izmaritini yutma ve bir pirin elinden kutsal doluyu alma gibi ritüel nitelikli eylemler, bu sürecin sembolik ve törensel boyutunu ortaya koyar. Bu durum, âşıklığın ilahi bir ilhamla ancak belirli bir sınav ve teslimiyetle kazanılabileceği inancına dayanır. Dolayısıyla âşık olma deneyimi, bireysel bir çabanın ötesinde, manevi bir dönüşüm ve mistik bir tecrübe olarak da anlaşılabilir.

“Badeli âşık olma” ifadesi, bu bağlamda, âşıklık geleneğinin epistemolojik temelini yansıtır. Çünkü bilgi ve ilham, âşık tarafından pasif bir şekilde alınmaz; onun için çaba, sabır, fedakârlık ve kutsal bir ritüel zorunludur. Kul Semaî'nin izmariti yutma eylemi fiziksel ve sembolik anlamda bu bedeli temsil eder; dolayısıyla âşıklık hem metaforik hem literal anlamda bir “yutkunma” yani hazmetme sürecidir.

Bu perspektiften bakıldığında, “badeli âşık olma” süreci hem bireysel hem toplumsal bağlamda âşıkların kimlik önemli bir işlev görür. Bu süreç, âşıklık geleneğinin sürekliliği ve meşruiyeti için gerekli görülen manevi bir kabul ediliş niteliği taşır.

Bu bağlamda, “badeli âşık olma” kavramı, âşıklık geleneğinde sadece bir yetenek aktarımı değil, kutsal bir törenle ve manevi bir sınavla gerçekleşen çok katmanlı bir süreç olarak değerlendirilmelidir.

3. Âşık Kul Semaî'nin Şiirlerinde Atatürk'ün, Cumhuriyetin ve Cumhuriyet Kazanımlarının Ele Alınışı

Cumhuriyet Dönemi âşık edebiyatının dikkat çekici temsilcilerinden biri olan Âşık Kul Semaî, eserlerinde bireysel duygulara ve kişisel deneyimlere odaklanmakla kalmayıp bunun yanı sıra ait olduğu geleneğin tarihsel, kültürel ve siyasal değerlerine de derin bir duyarlılık ve farkındalıkla yer vermiştir. Âşık Kul Semaî'nin eserlerinde sıklıkla rastlanan ve insanlığın iç dünyasını yansıtan sevgi, gurbet, özlem, ayrılık, hasret vb. bireysel temalarla birlikte beraberlik, beraberlik, yurt sevgisi, cumhuriyete duyulan bağlılık ve özellikle Atatürk sevgisi gibi temalar âşığın toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket ettiğini göstermektedir.

Semaî, Atatürk ilke ve inkılaplarını ve de cumhuriyetin kazanımlarını yalnızca siyasal bakış açısıyla değil, bir halk âşığı olarak sahiplenilmesi gereken toplumsal değerler bütünü olarak görmüş; şiirlerinde bu değerleri yüceltici ifadelerle sıkça yer vermiştir. Bu farkındalığı yüksek ve çok yönlü yaklaşımı sayesinde onun şiirleri, bireysel ve toplumsal olanı dengeli bir şekilde harmanlamıştır. Böylelikle eserleri hem duygusal derinlik hem de ideolojik bütünlük taşıyan özgün metinler olarak edebiyatımızda özel bir yer edinmiştir.

Bu şiirlerinin başında *Deme Ellere Ellere* adlı şiiri gelmektedir. Şiirde Âşık Kul Semaî, cumhuriyet sevgisini ve cumhuriyetin Türk milleti açısından kazanımlarını dile getirirken yurt sevgisine ve toplumun barış ve huzur içinde yaşamasının önemine şu şekilde vurgu yapmaktadır:

*Türkiye’min iç sırrını
Deme ellere ellere
Tüm ulusun bir erini
Verme ellere ellere*

*Gel birliğe verelim hız
Birbirimiz sevelim biz
Türkiye’im el değmedik kız
Sarma ellere ellere*

*Atatürklü akçasını
Mor çiçekli bahçasını
Yurdun namus bohçasını
Serme ellere ellere*

*Yurt kıymetini bilelim
Bacı kardeş bir olalım
Yurda fabrika kuralım
Kurma ellere ellere*

*Birlik olmakta vardır kâr
İkilik topluma zarar
Ne işçi ne de hizmetkâr
Durma ellere ellere* (Semaî, 1973, s. 11).

Semaî’nin bu şiiri, cumhuriyet dönemi halk edebiyatı içerisinde toplumsal bilinç ve millî değerlerin savunulması bağlamında dikkat çeken bir örnek niteliği taşımaktadır. Âşık Kul Semaî, şiirde “birliğe” ve “beraberliğe” verdiği önemi vurgularken vatanın sınırlarının, değerlerinin ve kazanımlarının yabancılara yani “ellere” verilmemesi gerektiği konusunda uyarılarda bulunmaktadır. Şiirde geçen “Atatürklü akçası”, “yurdun namus bohçası” vb. ifadelerle de maddi ve manevi değerlerin önemi vurgulanırken bu değerlerin korunması gerektiği güçlü bir üslupla ele alınmaktadır.

Âşık Kul Semaî, belirtilen değerlerin korunmasını bunun yanı sıra vatanın kalkınıp ilerlemesi için üretime ve sanayileşmeye önem verilmesi gerektiğini de “Yurda fabrika kuralım / Kurma ellere ellere” dizeleriyle vurgulamaktadır. Ayrıca şiirde işçi ve emekçi ayrımı yapılmadan toplumsal eşitliğin önemine dikkat çeken âşığın eşit bireyler ilkesine çağrısı dikkat çekmektedir. Şiirde öğretici bir anlatım benimseyen Semaî, bireylerin millî değerlere bağlılıkları üzerinden güçlü bir sosyal dayanışma zemini oluşturmanın önemine vurgu yapmıştır. Böylelikle şiiri sadece bir duygu aktarımı değil, aynı zamanda bir bilinçlendirme, halkı uyandırma ve yönlendirme amacı güden bir halk ozanı söyleminin de somut yansıması olarak ortaya koymuştur.

Semaî'nin cumhuriyetin kazanımlarının önemini belirttiği diğer bir şiiri ise Ah Kardeşim Ah adlı şiiridir:

*Bu asırda zenginlerin görüşü
Zoruma gidiyor ah kardeşim ah
Fabrika yerinin bomboş oluşu
Zoruma gidiyor ah kardeşim ah*

*Böyle miydi İslamlığın binası?
Kurumadan gelinlerin kınası
Dış devlette hem avradı anası
Zoruma gidiyor ah kardeşim ah*

*Diyoruz ki fabrikalar kuralım
Hem işçi fabrikatör olalım
Ayşe, Fatma, Ali'yi geri alalım
Zoruma gidiyor ah kardeşim ah*

*Söylemekle bitmez bizdeki dertler
Aydın yolda birleşmeli yiğitler
Bize leke sürer ferdöğlü fertler
Zoruma gidiyor ah kardeşim ah*

*Semaî sözlerim değil bu kadar
İnsan insanlığa canını adar
Aydın fikirliye engel olan var
Zoruma gidiyor ah kardeşim ah* (Semaî, 1991, s. 177-178).

Şiirde duygularını bu şekilde dile getiren Semaî, toplumun huzuru ve kalkınması için birlik ve beraberliğin önemine vurgu yapmaktadır.

Âşık Kul Semaî'nin "Zoruma gidiyor ah kardeşim ah" nakaratıyla tematik ve anlamsal bütünlük kazandırdığı bu şiir yalnızca bireysel bir yakarış ve istekten ibaret değildir. Cumhuriyetin temel değerleri olan toplumsal eşitlik, üretim odaklı kalkınma, halk egemenliği, aydınlanma vb. ile paralellik gösteren eleştirel bir söylem özelliği taşımaktadır.

Şiirde Semaî'nin zengin kesimi eleştirmesi, işsizliğe, yoksulluğa ve üretimsizliğe dikkat çekmesi, toplumsal kalkınma için fabrikaların kurulması gerektiğini vurgulaması cumhuriyetin ekonomik olarak "güçlü ve bağımsız bir millet" hedefiyle örtüşmektedir. Aynı şekilde sınıfsal eşitlik ilkesinin sağlanması ve halkın üretim sürecinde yer alması gerektiği "Fabrika yerinin bomboş oluşu / Zoruma gidiyor ah kardeşim ah / Hem işçi fabrikatör olalım" dizeleriyle dile getirilmektedir. "Ayşe, Fatma, Ali'yi geri alalım" dizesiyle de cumhuriyetin kadınlara tanıdığı hak ve özgürlüklerle kadınların sosyal görünürlüğünün artması ve iş hayatında yer alması gerektiği vurgulanmıştır.

Semaî, "Aydın yolda birleşmeli yiğitler" ve "Aydın fikirliye engel olan var" dizeleriyle de cumhuriyetin temel hedeflerinden olan bilimin ve düşünce özgürlüğünün, halkın bilinçlendirilip aydınlatılmasının önemine dikkat çekmiştir. Bu

bağlamda şiir, cumhuriyetin siyasal bir rejim olmasının yanı sıra sınıfsal eşitlik, sosyal adalet, kalkınma, eğitim gibi değerlerle iç içe geçen bir yaşam biçiminin gerekliliğini vurgulayan halkın ortak bir bildirisi niteliği göstermektedir.

Âşık Kul Semaî’nin cumhuriyetin toplumsal kalkınma ve ilerleme yolundaki önemini anlattığı bir diğer şiiri ise *Birliğe Çağrı* adlı şiiridir:

*Türk evladı Türkiye’ni seversen
Birlik ol kardeşim birbirini sev
Atatürk’ü, ulusunu öğren
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Ata’nın açtığı yol cumhuriyet
Getirdi eşitlik hem de hürriyet
İkilik kalmasın edelim niyet
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Dışarıdan yurda göz dikenler var
Zehirli zehirli söz ekenler var
Nice gizli gizli har dikenler var
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Vatan senin millet senin yurt senin
Ordu senin ulus senin fert senin
Tuzağına düşmeyelim kimsenin
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Fırsat verme düşmanlara kalleşe
Hasım olmayalım kardeş kardeşe
Yurt için beraber gidelim savaşa
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Yirminci asır füze çağın takip et
Kültürün ilerlet sen de Ay’a git
Oku karşındakini ilimle korkut
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Atatürk’ten başka lider arama
Türk’ün atası o peder arama
Birlik olur isen keder arama
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Bir kovanda arılardan ibret al
Bir tarlada darılardan ibret al
Nine Fatma karılardan ibret al
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Karıncalar yolda katar giderler
Yaz kış yiyeceğin depo ederler
Bizde depo olmuş gamlar kederler
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Bir katarda gidelim turna misali
Bir çeşmeden akalım kurna misali
Tatlı meyve olalım hurma misali
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Doğu batı kimseye yem olmayalım
Türk oğluy sak Türk halkını bölmeyelim
Parçalanıp perişan olmayalım
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Dünya tarihinden yurdu sildirme
Sen ele gül eli sana güldürme
Kandırılıp birbirini öldürme
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Bu yurt böyle cennet gibi değildi
Düşman yurda doldu harabe oldu
Yurdu kurtarmak için çok canlar öldü
O günleri düşün birbirini sev*

*O askerî Mehdi coştı o zaman
Samsun Anadolu'ya geçti o zaman
Kurtuluş bayrağı açtı o zaman
Unutma atanı Atatürk'ü sev*

*Düşman yurdu her taraftan sarmıştı
Köyler yandı süngü karınlar deşti
Kazma kürek balta Türk halkı coştı
Birleşti kurtardı vatanını sev*

*Atatürk der böyle vatan kurtardık
Türk halkına cumhuriyeti kurduk
Vatanı gençliğe emanet verdik
Diyen Atatürk'ü vatanını sev*

*Altmıştan seksene yılları sevme
Yurda zehir saçan dilleri sevme
Vatana göz diken elleri sevme
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Köylü kentli memur işçi el ele
Fabrikalar kurun işçi olma ele
Birlik için acele edin acele
Birlik ol kardeşim birbirini sev*

*Der Semaî’ın ordu millet bir olsun
Birlik olun olmadık şey var olsun
Yurtta barış bayramları görülsün
Birlik ol kardeşim birbirini sev* (Semaî, 1991, s. 206-209).

Bu şiirinde Âşık Kul Semaî, cumhuriyetin toplum üzerindeki olumlu etkilerine ve Atatürk’ün ulaşmak istediği hedeflere vurgu yaparak bunları ön plana çıkarmıştır. Aynı şekilde şiirde “Ata’nın açtığı yol Cumhuriyet / Getirdi eşitlik hem de hürriyet” dizeleriyle cumhuriyetin sadece bir yönetim biçimi olmadığı, aynı zamanda halkın sosyal ve kültürel hayatta eşit haklara sahip olduğu bir düzen olduğu dile getirilmiştir. Şiirin genelinde sıkça vurgulanan “köylü, kentli, işçi, memur” birlikteliği cumhuriyetin temel ilkelerinden olan toplumsal dayanışma ve beraberlik duygusunun güçlendirilmesi gerektiğinin göstergesidir.

1972 yılında bu şiiriyle Konya Âşıklar Yarışması’nda birincilik ödülüne layık görülen Âşık Kul Semaî (Gedik, 2010, s. 228) dayanışmanın, toplumsal birlik ve beraberliğin birlik olmaktan geçtiği düşüncesini de her dördünlüğün sonunda tekrar edilen “Birlik ol kardeşim birbirini sev” dizesiyle dile getirmiştir. Ayrıca şiirde Kurtuluş Savaşı’na vurgu yapan âşık, vatanın kazanılmasında millet olarak herkesin emeğinin olduğuna değinmiştir. Ayrıca Semaî “Oku karşındakini ilimle korkut” dizesiyle aynı zamanda Atatürk’ün “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.” sözünden yola çıkarak eğitime ve ilime vurgu yapmıştır. Şiirin genelinde, cumhuriyetin toplumu sosyal ve kültürel açıdan da dönüştüren ve güçlendiren bir sistem olduğu ele alınmıştır.

*YİRMİNCİ ASIR İNSANLARINA
“Yirminci asrın altmış sekizi
Tarih başın almış gidiyor bak bak
İlimle okuduk genç neslimizi
Çözelim Kur’an’ı ne diyor bak bak*

*Kur’an’da mevcuttur gizli hazine
Dünya ahret için delildir bize
Âlim lazım bunu anlamamıza
Eller ayda dünya arıyor bak bak*

*İlimle turabı eylerler alet
Ne bir ferasettir ne de keramet
Çalışan insana hak eyler nusret
Ben yerde el gökte geziyor bak bak*

*İnsanlığı gösterenler insandır
Hakkın bütün hazinesi sanadır
Gaflet uykusundan başını kaldır
İnsanlar füzede uçuyor bak bak*

*Maariftten aldılar her türlü fendi
Çalışmak ibadet anla efendi
Okut genç nesli düşün sen seni
Kul Semaî derdin yazıyor bak bak (Semaî, 1973, s. 74).*

İlimle okuduk genç neslimizi / Çözelim Kur'an'ı ne diyor bak bak dizelerinde Kul Semaî, dini dogmaları sorgulamadan tekrarlamak yerine hayatı akıl, bilim ve yorumlama ile anlamaya çalışmayı öğütler. Cumhuriyet Dönemi'nde laik eğitim anlayışıyla birlikte bilimsel düşüncenin önemi şiirde özellikle vurgulanmıştır. Âşık Kul Semaî aklını kullanan bir nesil yetiştirme hedefinin önemine vurgu yaparak sorgulayan bir nesil yetiştirilmesi gerekliliğine ve önemine dikkat çeker.

Eller ayda dünya arıyor bak bak

İnsanlar füzede uçuyor bak bak dizelerinde ise Âşık Kul Semaî bilimde geri kalmanın tehlikesini gösterir.

Cumhuriyetle birlikte daha ilk yıllardan itibaren modernleşme ve teknolojiye uyulması gerektiği öncelikli görülmüştür. Fabrikalar kurulmuş, mühendislik, tıp, fen alanlarında eğitim kurumları güçlendirilmiştir. Âşık Kul Semaî de atılan bu adımların ülkemizin teknolojik, ekonomik vb. gelişmişlik düzeyi adına önemli olduğuna değinir.

Çalışan insana hak eyler nusret

Maariftten aldılar her türlü fendi

Çalışmak ibadet anla efendi

Âşık Kul Semaî, ilerlemenin temeli olarak çalışmayı ve bilimle donanmanın önemini vurgular. Bu anlayış, cumhuriyetin “muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkma” hedefiyle doğrudan ilişkilidir. Âşık Kul Semaî emeğe dayalı kalkınma vurgusu yaparak emeğin önemine dikkat çekmektedir.

“Gaflet uykusundan başını kaldır” Cumhuriyet, toplumu cehaletten kurtarmak için eğitimi temel hedef olarak belirlemişti. Okuma yazma seferberlikleri, yeni alfabe, köy enstitüleri, halkevleri bu zihniyetin ürünüdür. Âşığın da bu dizeye benzer bir şekilde topluma “Uyan!” çağrısı yaptığı düşünülebilir.

“Maariftten aldılar her türlü fendi” Dizesinde ise “maarif” (eğitim), cumhuriyetin temel yapı taşı saydığı konulardandır. Çünkü ulusal egemenliğin, özgür düşüncenin ve kalkınmanın temeli eğitimidir. Âşık Kul Semaî de bu bilinçle eğitimin önemine vurgu yapmıştır.

*BİRİ HACI BEKTAŞ BİRİ ATATÜRK
Türk halkına özgürlüğü getiren
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk
Devrim yapıp özgürlüğe yetiren
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk*

*Latince Farsçaya karşı duranlar
Pir Sultan Yunus'lar Karacaoğlan'lar
Türk halkına Türkçe okul kuranlar
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk*

*Harf devrimi kadın erkek hakları
Düşman paylaşmıştı bu toprakları
Birlik olup elde edilen hakları
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk*

*700 yıl evvel Bektaşî Veli
Atatürk"ün kutlandı 100. Yılı
Birisi Mustafa birisi Ali
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk*

*Samsun, Tokat, Sivas'taki yurttaş
Kongreler yapıp koştı dadaşa
Anadolu'dan geldi Hacı Bektaş'a
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk*

*Cemalettin Çelebi"yle görüşen
Birlik olup millet meclisin açan
Zahir bâtın birbirine danışan
Evladı Hacı Bektaş biri Atatürk*

*Ey Semaî ordu millet var olsun
Bacı kardeş kucaklaşıp yar olsun
Selam salmış Türk milleti bir olsun
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk (Semaî, 1991: 64).*

Bu şiirinde Âşık Kul Semaî, cumhuriyet düşüncesinin Anadolu kültüründen kopuk değil, tam tersine o kültürün devamı olduğuna dikkat çekiyor.

*Latince Farsçaya karşı duranlar
Pir Sultan Yunus'lar Karacaoğlan'lar
Türk halkına Türkçe okul kuranlar
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk*

Hacı Bektaş Veli ve onun düşüncesini sürdüren ozanlar, yüzyıllar önce halkın dili olan Türkçeyi savunmuşlardır. Atatürk ise Dil ve Harf Devrimi ile bu duruma kurumsal bir zemin yaratmıştır. Bu bakımdan Cumhuriyet Anadolu'nun dil ve kültür düşüncesinin bir devamıdır. Bu dörtlükte de Âşık Kul Semaî, dil devrimi, yani ana

dilde eğitim ve halkın anlayacağı dilde konuşma idealini öne çıkararak dilin toplum hayatında oynadığı rolün oldukça önemli olduğuna vurgu yapmaktadır.

*Harf devrimi kadın erkek hakları
Düşman paylaşmıştı bu toprakları
Birlik olup elde edilen hakları
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk*

Hacı Bektaş Veli öğretisi, kadın erkek eşitliğini temel alan bir yapıdır. Kadınlar cemlerde, karar mekanizmalarında yer almıştır. Atatürk devrimleriyle bu anlayış, anayasal bir hak hâline gelmiştir. Kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmiş, eğitimde fırsat eşitliği sağlanmıştır. Âşık Kul Semaî de gerçekleşen bu toplumsal dönüşümün farklı dönemlerdeki simaları olarak Hacı Bektaş Veli'yi ve Atatürk'ü gösterir.

*Cemalettin Çelebi'yle görüşen
Birlik olup millet meclisin açan*

*Zahir batın birbirine danışan
Evladı Hacı Bektaş biri Atatürk*

Bu dizelerde Âşık Kul Semaî, doğrudan Kurtuluş Savaşı dönemine gönderme yapmaktadır. Atatürk, Kurtuluş Savaşı sırasında Hacı Bektaş Dergâhı'nı ziyaret etmiş, Cemalettin Çelebi ile görüşmüştür. Alevi-Bektaşî toplumu, bağımsızlık mücadelesine destek vermiştir. Bu da Cumhuriyet'in halk desteğiyle kurulduğunun, inanç ve düşünce özgürlüğüyle beslendiğinin göstergesidir.

*Ey Semaî ordu millet var olsun
Bacı kardeş kucaklaşıp yar olsun
Selam salmış Türk milleti bir olsun
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk*

Cumhuriyet, sadece askeri bir zaferin ürünü değil, bir milletin kültürel birliktelik bilincinin sonucudur. Şiirin son dizesinde birlik, barış ve toplumsal dayanışma vurgusu yapılır. Bu da cumhuriyetin temel felsefesi olan “tek millet-ortak yurttaşlık” anlayışıyla uyumludur.

*ATATÜRK
Dünya tarihinde emsalsiz lider
O yüce Mustafa Kemal Atatürk
Geleceği gören canlı bir radar
O yüce Mustafa Kemal Atatürk*

*İçten dıştan düşman yurdu sarmıştı
Kurtarmak için haktan destur almıştı
Padişahlık beylik hüküm sürmüştü
Kurtaran o yüce Kemal Atatürk*

*Samsun, Havza, Amasya'da yurttaşa
Yurt elden gidiyor söyledi Paşa
Tokat'tan, Sivas'tan koştu dadaşa
O yüce Mustafa Kemal Atatürk*

*Kongreler yapıp karar aldılar
Anadolu’dan Ankara’ya geldiler
Cumhuriyet hükûmeti kurdular
O yüce Mustafa Kemal Atatürk*

*Anadolu kadın erkeği coştı
Er ve subay paşalarla anlaştı
Ya ölüm ya istiklal savaşın açtı
O yüce Mustafa Kemal Atatürk*

*Genç ihtiyar vatan için can verdi
Bu güzel yurdundan düşmanı sürdürdü
Zafere ulaştı öldü öldürdü
O yüce Mustafa Kemal Atatürk*

*Cumhuriyet hükûmeti kuruldu
Padişah duyunca kaçtı kayboldu
Türk milleti coştı bir devrim oldu
Önderi o Gazi Kemal Atatürk*

*Yenilik getirdi devrimler yaptı
Medreseyi tekkeleri kapattı
Sarığı bürüğü takkeyi attı
O Gazi Mustafa Kemal Atatürk*

*Eşitlik özgürlük temelin atan
Farsça değil Türk’e Türkçe okutan
Çiftlikler yeşertip fabrika yapan
O yüce Mustafa Kemal Atatürk (Semaî, 1991, s.188).*

“Dünya tarihinde emsalsiz lider/O yüce Mustafa Kemal Atatürk” ile “İçten dıştan düşman yurdu sarmıştı/Kurtarmak için haktan destur almıştı” dizelerinde Atatürk’ü yalnızca Türkiye değil, dünya tarihinde benzersiz bir lider olarak tanımlar. Atatürk’ün liderliğinin, Kurtuluş Savaşı gibi bir bağımsızlık mücadelesinden doğduğuna vurgu yaparak cumhuriyetin bir lütuf omadığını; emek, mücadele ve inanç sonucu kazanıldığını belirtir. Cumhuriyeti, bir kişinin değil, bir milletin kararlılığı ve liderlik etrafında birleşmesinin eseri olarak açıklar.

"Samsun, Havza, Amasya’da yurttaşa/Yurt elden gidiyor söyledi paşa” ile “Kongreler yapıp karar aldılar/Anadolu’dan Ankara’ya geldiler” dizeleriyle Âşık Kul Semaî, Atatürk’ün liderliğinde tabandan örgütlenen bir ulusal direnişin adımlarını anlatır. Atatürk’ün Kurtuluş Savaşı ile Türk milletini “emir alacak” bir kitle değil, karar verecek bir özne hâline getirmiştir. Âşık Kul Semaî de bu duruma dikkat çekerek Türk milleti için Atatürk’ün aldığı kararların ne kadar önemli olduğunu belirtmektedir.

*Anadolu kadın erkeği coştı
Er ve subay paşalarla anlaştı
Ya ölüm ya istiklal savaşın açtı*

Semaî, bu dizelerinde Kurtuluş Savaşı'nda kadınların da öncü rolünü vurgular. Cephe gerisinde cephane taşıyan, tarlada çalışıp üreten kadınlar; özgürlük mücadelesinin aktif bir parçasıdır. Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet, bu katılımı anayasal eşitliğe taşımıştır.

*Yenilik getirdi devrimler yaptı
Medreseyi tekkeleri kapattı
Sarığî büriüğü takkeyi attı
O Gazi Mustafa Kemal Atatürk*

Bu dörtlükte Âşık, Atatürk'ün laiklik ve modernleşme yönündeki "Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması, Şapka Devrimi, eğitimde reformlar" gibi en köklü adımlarını anlatır. Cumhuriyetin amacı, bireyi dinî otoritenin değil, aklın ve bilimin rehberliğinde özgürleştirmektir. Atatürk de cumhuriyetle birlikte çağdaş bir hukuk ve eğitim düzeni kurmuştur.

*Eşitlik özgürlük temelin atan
Farsça değil Türk'e Türkçe okutan
Çiftlikler yeşertip fabrika yapan
O yüce Mustafa Kemal Atatürk*

Bu dizelerle Semaî, Atatürk'ün dil, eğitim ve ekonomi politikalarının üç temel ayağını anlatır. Harf Devrimi ve Dil Devrimi ile Türkçenin bilim ve eğitim dili hâline getirildiğini belirtirken sanayi yatırımlarıyla tarım toplumundan üreten, modern bir ulusa geçiş hedeflendiğine vurgu yapar. Ayrıca eşitlik ve özgürlük vurgusu yaparak cumhuriyetin yurttaşlık anlayışının temelini bu değerler olduğunu belirtir.

*Cumhuriyet hükümeti kuruldu
Padişah duyunca kaçtı kayboldu
Türk milleti coştı bir devrim oldu
Önderi o Gazi Kemal Atatürk*

Semaî bu dizelerle, doğrudan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı ve monarşinin sona ermesine gönderme yapar. Padişahlığın yerine milletin iradesine dayalı bir rejimin geldiğini belirtir. Bu geçiş, tarihte örneği az görülen bir zihniyet devrimidir. Bu bakımdan Atatürk bu noktada sadece bir asker değil, rejim kurucusu bir devlet adamı olarak nitelendirilir.

Sonuç

Âşık edebiyatı, tarih boyunca halkın inanç dünyasını, duygu ve düşüncelerini yansıtan bir sözlü kültür geleneği olarak toplumun hem sanatsal hem de düşünsel gelişiminde önemli roller üstlenmiştir. Bu geleneğin taşıyıcısı olan âşıklar, sadece şiir söyleyen sanatçılar değil, aynı zamanda yaşadıkları dönemin tanıkları, halkın sözcüsü ve kimi zaman da birer halk aydını olarak toplumsal bilinçlenmeye katkıda bulunan bireylerdir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Türkiye'de başlayan sosyopolitik ve kültürel

dönüşüm süreci, halk edebiyatının ve dolayısıyla âşıkların da önemli ve etkili bir rol üstlenmesine neden olmuştur. Cumhuriyet rejiminin halka benimsetilmesi, Atatürk ilke ve inkılaplarının toplumun her kesimine ulaşması, modernleşme ve kalkınma ideallerinin geniş kitlelere anlatılması noktasında âşıklar, geleneksel anlatı gücünü modern ideallerle birleştirerek etkili birer köprü olmuşturlar.

Bu çerçevede değerlendirildiğinde, Âşık Kul Semaî’nin sanat anlayışı ve şiirleri, âşık edebiyatının Cumhuriyet Dönemi’yle nasıl yeniden şekillendiğinin ve bu yeni yapıya nasıl katkı sağladığının somut örneklerini sunmaktadır. Alevi-Bektaşî geleneğiyle iç içe geçmiş bir kültürel altyapıya sahip olan Kul Semaî hem bu inanç sisteminin değerlerini şiirlerinde yaşatmış hem de cumhuriyetin temel ilkelerini benimseyip bunları eserlerine ustalıkla yansıtmıştır. Şiirlerinde bireysel temalar kadar toplumsal meselelere de yer veren âşık; halkın birliği, beraberliği, üretim sürecine katılması, kadın haklarının savunulması, toplumsal eşitliğin sağlanması, eğitimin yaygınlaştırılması gibi modern cumhuriyetin hedeflediği birçok konuyu da ele alarak halkı bilinçlendirme görevini üstlenmiştir.

Âşık Kul Semaî’nin âşıklığa başlama süreci de onun bu gelenek içerisindeki konumunu anlamak açısından önemlidir. Rüya ve bade içme gibi ritüeller, onun yalnızca bir şair değil, kültürel bir aktarımın temsilcisi olduğunu gösterir. Bu deneyimler hem bireysel bir dönüşümün hem de toplumsal bir görevin habercisidir. Dolayısıyla Kul Semaî’nin sanatı ve sanat anlayışı; salt bireysel değil, aynı zamanda manevi, kültürel ve siyasi bir sorumluluğun ürünüdür.

Deme Ellere Ellere, Ah Kardeşim Ah ve Birliğe Çağrı adlı şiirleri, onun cumhuriyet ideallerini içselleştirdiğini ve bu idealleri halkın anlayabileceği sade ama etkili bir dille yansıttığını göstermektedir. “Birlik ol kardeşim birbirini sev” gibi tekrar edilen mısralar, yalnızca birer edebî motif değil, aynı zamanda halkın ortak bir ülkü etrafında kenetlenmesi gerektiğine dair güçlü bir çağrıdır. Özellikle ekonomik kalkınma, sanayileşme ve üretim konularına vurgu yapan dizeler, cumhuriyetin toplumsal refah hedefleriyle paralellik göstermektedir. Yine, kadınların sosyal ve ekonomik hayatta yer almasına yönelik ifadeler, Atatürk’ün kadınlara tanıdığı hakların şiirsel bir dille savunusudur.

Kul Semaî’nin şiirlerinde Atatürk’e duyulan derin sevgi ve minnettarlık da dikkat çeken unsurlar arasındadır. Atatürk’ü yalnızca bir lider olarak değil, “kurtarıcı” ve “önder” olarak nitelendiren ifadeler, cumhuriyetin kurucu değerlerinin halk şiiri geleneğiyle nasıl içselleştirildiğini göstermektedir. Atatürk’ün “muasır medeniyetler seviyesine ulaşma” hedefi, Semaî’nin dizelerinde “ilimle ilerleme”, “bilimle gelişme” ve “kültürel birlik” olarak yankı bulmuştur.

Özellikle *Birliğe Çağrı* adlı şiirinde kullandığı doğa, hayvanlar ve bitkilerle ilgili metaforlar hem geleneksel halk şiirinin simgesel anlatım tarzını yansıtır hem de bu simgeler aracılığıyla bir toplum modelini idealize eder. Doğadaki birlik, düzen ve iş bölümü gibi unsurları örnek göstererek toplumun da bu değerlere sahip çıkması gerektiğini savunur. Bu yaklaşım, halkı sadece bilinçlendirmekle kalmaz; aynı zamanda toplumsal huzur, üretkenlik ve dayanışma gibi evrensel değerlere yönlendirir.

Âşık Kul Semaî'nin şiirleri, Cumhuriyet Dönemi'yle birlikte yeniden şekillenen Alevi-Bektaşî düşüncesinin modernleşme sürecine tanıklık eder. Onun eserlerinde din, akıl ve bilimin rehberliğinde yeniden yorumlanan bir yaşam anlayışı öne çıkar. *Yirminci Asır İnsanlarına* adlı şiiri, inanç ile bilimi karşıt değil, tamamlayıcı unsurlar olarak ele alır; vahyi, aklın ve bilimin ışığında yeniden okuma çağrısı yapar. Bu yönüyle Semaî, Alevi-Bektaşî geleneğindeki içsel (bâtınî) yorum geleneğini, cumhuriyetin rasyonel ve laik düşünce sistemiyle bütünleştirir. Bilim, ilerleme ve çalışmanın kutsal değerler olarak ele alınması, şairin cumhuriyet idealleriyle kurduğu teolojik paralelliği ortaya koyar.

Biri Hacı Bektaş Biri Atatürk adlı şiirinde ise Semaî, Hacı Bektaş Veli ile Mustafa Kemal Atatürk arasında tarihsel ve düşünsel bir süreklilik kurar. Bu eserinde Hacı Bektaş Veli'nin hoşgörü, eşitlik ve özgür düşünceye dayalı öğretisini, Atatürk'ün devrimleriyle bütünleştirir. Dilin sadeleşmesi, kadın ve erkeklerin eşitliği, laik eğitim anlayışı ve toplumsal dayanışma gibi temalar, her iki düşünce sisteminin ortak paydaları olarak sunulur. Böylelikle cumhuriyet, Semaî'nin şiirlerinde geleneğin inkârı değil, Anadolu'nun kadim irfanının çağdaş bir yorumu olarak anlam kazanır.

Atatürk adlı şiirinde ise şair, Atatürk'ü yalnızca ulusal bir lider olarak değil, evrensel bir aydınlanma figürü olarak yüceltir. Bu şiirde Atatürk'ün laiklik, eğitim reformu, kadın hakları ve üretim temelli kalkınma politikaları öne çıkarılır. Şair, halk şiirinin anlatım gücünü kullanarak Cumhuriyet devrimlerini geniş halk kitlelerine aktarır; böylece şiir, bir halk eğitimi ve bilinçlendirme aracına dönüşür.

Âşık Kul Semaî'nin şiirleri genel olarak Alevi-Bektaşî öğretisinin insancıl, eşitlikçi ve akılcı temellerini cumhuriyet idealleriyle buluşturur. Onun eserleri, halkın inanç dünyasında dinin akıl ve bilimle uyumlu bir biçimde yeniden yorumlanmasına katkı sunar. Bu yönüyle Semaî hem teolojik hem de sosyokültürel düzlemde, Anadolu irfanının modern çağda yeniden inşa edilmesini belgeleyen özgün bir halk ozanı kimliği taşır.

Âşık Kul Semaî'nin şiirleri, cumhuriyetin toplumsal dönüşüm hedefleriyle birebir örtüşen, halkı duygusal ve düşünsel açıdan etkileyen metinlerdir. Onun eserleri aracılığıyla, cumhuriyet değerlerinin halk kültürüyle nasıl kaynaştığı; halk edebiyatı geleneğinin modern Türkiye'nin inşasında önemli ve etkili bir rol oynadığı açık bir şekilde görülmektedir. Âşık Kul Semaî, bu bağlamda sadece bir halk âşığı değil, cumhuriyetin kültürel hafızasında önemli bir yer edinen halk aydını kimliğiyle Türk edebiyatında kalıcı bir iz bırakmıştır.

Kaynakça | References

- Gedik, S. (2019). “Âşık Kul Semaî’de Alevilik Edebiyatı ve Erkânı”. *Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi* / 2019 / 19. s. 153-178.
- Gedik, S. (2010). *Cumhuriyet Döneminde Turhal-Zile-Artova Havzasında Yetişen Âşıklar ve Âşık Kul Semaî’de Gelenek, Etkileşim ve Eğitim*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Güzel, A. & Torun, A. (2003). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Günay, U. (2005). *Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Semaî, Â. K. (1991). *Turhallı Bostankolu’lu Âşık Kul Sema-i Baba*, Divanı Nefesleri ve 12 Hizmet. Âşık Kul Sema-i Baba Anadolu Matbaa. İstanbul.
- Semaî, Â. K. (1973). *Geldim Erenler*. İstanbul: Mayataş Yayınları.
- Ahmet Yesevi Üniversitesi, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (2025) “KUL SEMAÎ, Muharrem Oylum” <https://tees.yesevi.edu.tr> içinde 02.09.2025 tarihinde <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kul-semai-muharrem-oylum> adresinden erişilmiştir.

Fotoğraf 1: Âşık Kul Semaî. Kaynak: 1973’te İstanbul’da Mayataş Yayınları Tarafından Yayımlanan Âşık Kul Semaî’ye Ait “Geldim Erenler” Adlı Eserden Alınmıştır.